

УДК 342.12

О. В. Глуховея*здобувач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності ОВС
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ***ЩОДО СТРУКТУРИ ДИСЦИПЛІНАРНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В ОРГАНАХ ПРОКУРАТУРИ**

У світлі демократизації суспільних відносин в Україні відбувається оновлення адміністративного права України, метою якого є гарантування прав людини і встановлення цивілізованого паритету між інтересами особи та держави. На перший план висувуються інтереси соціальної спільноти, які визначені та задовольняються державою. Задоволення публічних інтересів регламентують процесуальні норми права, які визначають порядок здійснення певної процедури [1, с. 110]. Загальновідомо, що будь-яка матеріальна норма потребує чітко визначеної процедури її реалізації, тобто для того щоб матеріальна норма виконувала свою функцію щодо впливу на суспільні відносини, вона повинна бути підкріплена процесуальними нормами.

Процедури притягнення прокурора до дисциплінарної відповідальності визначені у Розділі 4 Закону України «Про прокуратуру», який має назву «Дисциплінарна відповідальність прокурора». Дисциплінарна відповідальність, тобто матеріальна норма, що міститься у зазначеному розділі Закону України про прокуратуру, може бути застосована тільки у разі чіткого дотримання визначеної у законодавстві процедури якою має бути встановлено факт вчинення дисциплінарного правопорушення прокурором, об'єкт посягання, об'єктивна сторона дисциплінарного правопорушення, суб'єкт дисциплінарного правопорушення та суб'єктивна сторона, зібрані відповідні матеріали та докази стосовно дисциплінарного правопорушення. Тобто притягнення прокурора до дисциплінарної відповідальності можливе лише за наявності сукупності певних умов матеріально-правового та процесуального характеру. На жаль, Закон України «Про прокуратуру» не повною мірою регулює всі питання щодо дисциплінарного провадження стосовно прокурорів, тому їх висвітлення та пропонування шляхів удосконалення дисциплінарного провадження щодо прокурорів є актуальним. У першу чергу, викликають науковий інтерес питання змісту поняття та структури дисциплінарного провадження в органах прокуратури.

Теоретичним розробкам цієї проблеми присвятили свої роботи такі вчені, як О.В. Агєєв, О.В. Анпілогов, В.В. Богущкий, М.Н. Берідзе, В.В. Долежан, О.С. Ющук, М.В. Косюта, І.С. Марочкін, Є.М. Попович, А.В. Пшонка, М.В. Руденко, В.В. Шуба, М.Я. Якимчук тощо. Однак актуальним

залишається питання сутності та змісту дисциплінарного провадження в органах прокуратури.

Мета статті полягає у з'ясуванні сутності поняття дисциплінарного провадження в органах прокуратури та особливостей його структури.

Дослідження питання дисциплінарного провадження в органах прокуратури є неможливим без з'ясування сутності поняття «дисциплінарного провадження» в юридичній науці. Ключовим словом, на нашу думку, що характеризуватиме особливості даного виду провадження, є поняття «дисципліна».

У «Великому енциклопедичному юридичному словнику», за загальною редакцією Ю.С. Шемшученка, під «дисципліною» розуміють точне і неухильне дотримання всіма органами державної влади і місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, посадовими і службовими особами, а також громадянами встановлених державою правил поведінки, діяльності, стосунків, а також своєчасне виконання державних завдань і зобов'язань [2, с. 186]

Проаналізувавши поняття «дисципліна» можемо згрупувати відносини, що відносяться до її регулювання в дві групи: 1) відносини фактичного дотримання і виконання об'єктом управління правил, що встановлені суб'єктом управління; 2) відносини позитивного та охоронного характеру (ця група відносин пов'язана із заохоченням або, навпаки, з покаранням особи за невиконання встановлених правил) [3, с. 26].

Сутність дисципліни полягає у суворому та точному дотриманні особою встановлених роботодавцем правил, обов'язків чи норм. Порушення дисципліни тягне застосування заходів дисциплінарної відповідальності.

Наступним складовим елементом поняття «дисциплінарне провадження» є поняття «провадження». Ми цілком підтримуємо О.І. Миколенка, який зазначає, що адміністративне провадження – це системне утворення, комплекс взаємопов'язаних та взаємообумовлених процесуальних дій, які: по-перше, утворюють чітко окреслену сукупність процесуальних правовідносин, що відрізняються предметною характеристикою та зв'язками з відповідними матеріальними правовідносинами; по-друге, викликають необхідність встановлення, доведення, а також обґрунтування усіх обставин адміністративної справи, що розглядається; по-третє обумовлюють необхідність закріплення,

офіційного оформлення отриманих процесуальних результатів у відповідних актах та документах. Ми вважаємо, що зазначені ознаки характерні і для дисциплінарного провадження [3, с. 30]

Отже, виходячи з вищенаведеного, дисциплінарне провадження є окремим видом адміністративних проваджень, яке характеризується окремим колом відносин, пов'язаних з дотриманням дисципліни прокурором.

В науці склалися й окремі наукові погляди й на поняття «дисциплінарного провадження».

С.В. Ківалов, Л.Р. Біла під «дисциплінарним провадженням» розуміють врегульовану законодавством діяльність уповноважених суб'єктів щодо застосування дисциплінарних стягнень при дотриманні прав і законних інтересів винних осіб [4, с. 48].

С.О. Шатрава під «дисциплінарними провадженням» в органах прокуратури розуміє сукупність правових норм, що регламентують групу суспільних відносин у зв'язку з правозастосовною діяльністю щодо розв'язання питань про дисциплінарну відповідальність та застосування заходів заохочення стосовно прокурорсько-слідчих працівників під час виконання покладених на прокуратуру функцій [5].

Іншої думки щодо визначення поняття «дисциплінарне провадження» дотримується С.А. Подолька, який під «провадженням» у справах про дисциплінарні проступки працівників прокуратури розуміє регламентовану нормативно-правовими актами адміністративну процедуру щодо вирішення питання про дисциплінарну відповідальність працівників прокуратури за допущене правопорушення [6].

Законодавча визначення дисциплінарного провадження надається в Законі України «Про прокуратуру» у ст. 45, згідно з якою дисциплінарне провадження – це процедура розгляду Кваліфікаційно-дисциплінарною комісією прокурорів скарги (заяви), яка містить відомості про вчинення прокурором дисциплінарного проступку.

Таким чином, дисциплінарне провадження становить собою певну процедуру, послідовно здійснюваний порядок дій, пов'язаний із розглядом і вирішенням Кваліфікаційно-дисциплінарною комісією прокурорів питання про дисциплінарну відповідальність прокурора.

Будучи складовою частиною адміністративного процесу, дисциплінарне провадження відрізняється серед інших проваджень за низкою критеріїв. До них належать особливості суб'єктів, що здійснюють провадження, специфіка актів, якими оформлюється процесуальна діяльність, процедура їх оформлення, його швидкість та економічність.

Варто зауважити, що водночас з іншими видами проваджень у структурі адміністративного

процесу, дисциплінарному провадженню притаманна стадійність. Зазначимо, що процесуальну стадію розглядають як сукупність дій, що характеризуються:

- безпосередніми цілями та завданнями;
- особливим колом учасників та специфікою їх правового статусу;
- комплексом процесуальних дій;
- колом юридичних фактів;
- правовими наслідками та їх процесуальним оформленням [7, с. 143].

У науковій літературі виділяють п'ять стадій дисциплінарного провадження, а саме:

1. Порухення дисциплінарного провадження;
2. Службове розслідування (перевірка даних про дисциплінарний проступок);
3. Прийняття рішення;
4. Оскарження прийнятого рішення;
5. Виконання рішення про накладення дисциплінарного стягнення.

Перша стадія провадження розпочинається з моменту виявлення дисциплінарного проступку керівником, який має повноваження щодо ініціювання проведення службового розслідування (службової перевірки).

Стадія проведення службового розслідування (службової перевірки) характеризується низькою процесуальних етапів. Зокрема, це етап порушення дисциплінарного провадження. Підставою для призначення службового розслідування можуть бути рапорти посадових та службових осіб, на які поширюється дія дисциплінарного статуту (спеціального положення про дисципліну) тощо [8, с. 193–194]. На цій стадії вирішується питання, чи вчинила особа дисциплінарний проступок.

Керівник, отримавши висновок службової перевірки з доданими до нього матеріалами, відповідно до встановлених вимог, повинен прийняти справедливе та об'єктивне рішення щодо кожного з учасників дисциплінарного проступку, з урахуванням всіх обставин справи, вини кожного з учасників та їх особистим ставленням до вчиненого [8, с. 193–194].

Щодо стадії виконання рішення варто зазначити, що рішення про накладення дисциплінарного стягнення виконується негайно, якщо інше не встановлено самим рішенням. Варто наголосити, що одним з основних завдань дисциплінарного провадження є з'ясування умов, що сприяють вчиненню дисциплінарних порушень та їх профілактика. Подібні обставини не виключають можливості зазначення у прийнятому рішенні додаткових заходів, спрямованих на недопущення у подальшому службових порушень та порядок їх реалізації в діяльності установи. Оскарження прийнятого рішення про дисциплінарне покаран-

ня особи не призупиняє його виконання. Рішення про накладене дисциплінарне стягнення фіксується в особовій справі працівника [8, с. 194–195].

у цілому можна зазначити, що вказана вище структура дисциплінарного провадження підходить й до дисциплінарного провадження у прокуратурі, а саме є процедура порушення провадження, розгляд питання, винесення рішення, а в окремих випадках – його оскарження.

Так, аналіз Закону України «Про прокуратуру» дає змогу виділити такі стадії дисциплінарного провадження:

1. відкриття дисциплінарного провадження (ст. 46);
2. Проведення перевірки даних про дисциплінарне правопорушення (ст. 46);
3. Розгляд справи та прийняття рішення (ст.ст. 47–48);
4. Оскарження рішення (ст. 50).

Підсумовуючи вищевикладене, вважаємо, що дисциплінарне провадження в органах прокуратури – це самостійний вид адміністративних проваджень, який регулюється Законом України «Про прокуратуру» і пов'язаний із розглядом і вирішенням Кваліфікаційно-дисциплінарною комісією прокурорів питання про дисциплінарну відповідальність прокурора.

Дисциплінарне провадження як системне утворення складається з таких стадій: відкриття дисциплінарного провадження; проведення перевірки даних про дисциплінарне правопорушення, розгляд справи та прийняття рішення, оскарження рішення.

Література

1. Кузьменко О.В. Місце дисциплінарних проваджень в адміністративно-процесуальному праві / О.В. Кузьменко // Вісник Львівського інституту внутрішніх справ. – 2003. – № 2. – С. 109–119.
2. Великий енциклопедичний юридичний словник / [за заг. ред. академіка НАН України Ю. С. Шемшученка]. – К. : Вид-во «Юридична думка», 2007. – 992 с.
3. Полівчук Д.П.. Дисциплінарне провадження в органах внутрішніх справ: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Д.П. Полівчук ; Дніпропетровський. держ. ун-т внутр. справ. – Дніпропетровськ, – Д., 2011. – 204 с.
4. Ківалов С.В. Адміністративне право України : навч.-метод. посібн. / С.В. Ківалов, Л.Р. Біла. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – Одеса : Юрид. літ., 2002. – 312 с.
5. Шатрава С.О. Щодо розуміння дисциплінарного провадження в органах прокуратури: питання теорії і практики / Юридичний науковий електронний журнал. – № 3. – 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lsej.org.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/2-uncategorised/19-3-2014-ukr>.
6. Подоляка С.А. До визначення підстав та порядку здійснення дисциплінарного провадження в орга-

нах прокуратури України / С.А. Подоляка // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2013. – № 4. – С. 83–90. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizvru_2013_4_18.

7. Бандурка А.М. Адміністративний процес / А.М. Бандурка, Н.М. Тищенко. – Х. : Изд-во НУВД, 2001. – 353 с.

8. Адміністративне процесуальне право: Навч. посібник / За заг. ред. Т.П. Мінки. – Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2012. – 278 с.

Анотація

Глуховера О. В. Щодо структури дисциплінарного провадження в органах прокуратури. – Стаття.

Стаття присвячена питанням з'ясування змісту поняття «дисциплінарне провадження в органах прокуратури» та виокремленню системи стадій даного виду провадження. Обґрунтовується, що дисциплінарне провадження в органах прокуратури це самостійний вид адміністративних проваджень, який регулюється Законом України «Про прокуратуру», має особливу структуру і пов'язаний із розглядом і вирішенням Кваліфікаційно-дисциплінарною комісією прокурорів питання про дисциплінарну відповідальність прокурора.

Ключові слова: дисципліна, провадження, органи прокуратури, стадія, структура, дисциплінарне провадження.

Аннотация

Глуховера О. В. О структуре дисциплинарного производства в органах прокуратуры. – Статья.

Статья посвящена вопросам содержания понятия «дисциплинарное производство в органах прокуратуры» и выделению системы стадий данного вида производства. Обосновывается, что дисциплинарное производство в органах прокуратуры это самостоятельный вид административных производств, регулируется Законом Украины «О прокуратуре», имеет особенную структуру и связан с рассмотрением и решением Квалификационно-дисциплинарной комиссией прокуроров вопроса о дисциплинарной ответственности прокурора.

Ключевые слова: дисциплина, осуществление, органы прокуратуры, стадия, структура, дисциплинарное производство.

Summary

Gluhovera O. V. About structure of the disciplinary proceedings in the Prosecutor's Office. – Article.

The article is sanctified to the questions of maintenance of concept disciplinary production in the organs of office of public prosecutor and to the selection of the system of the stages of this type of production. Grounded, that disciplinary production in the organs of office of public prosecutor it the independent type of administrative productions, regulated by the law of Ukraine “On the office” of public prosecutor, has the special structure and related to consideration and decision by the Qualificatory-disciplinary commission of public prosecutors of question about disciplinary responsibility of public prosecutor.

Key words: discipline, realization, organs of office of public prosecutor, stage, structure, disciplinary production.